

Hemşirelik Öğrencilerinin Psiko eğitim Temelli Sosyal Beceri Eğitimi Dersine İlişkin Görüşleri*

Opinions Of The Nursing Students About The Psychoeducation Based Social Skills Education Course

Hatice ÖNER**

Mehtap KIZILKAYA ***

Öz

Psiko eğitim temelli sosyal beceri eğitimleri, bireylerin yaşam becerilerini artırarak farklı alanlarda pek çok katkılar vermektedir. Araştırma, öğrencilerin hemşirelik öğrencilerinin psiko eğitim temelli sosyal beceri eğitimi dersine ilişkin görüşlerini belirlemek amacıyla yapılmıştır. Niteliksel araştırma deseni kullanılarak yürütülmüş olan çalışmanın örnekleme, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Aydın Sağlık Yüksekokulu'nda *Psiko eğitim Temelli Sosyal Beceri Eğitimi* dersini alan ve çalışmaya katılmayı gönüllü 38 öğrenciden oluşmuştur. Veriler 13 -20 Mayıs 2016 tarihleri arasında, nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi kullanılarak toplanmıştır. Bunun için öğrencilere tanıtıcı sorular ile derse yönelik görüş ve önerilerini ortaya koyan iki adet açık uçlu sorudan oluşan soru formu verilmiştir. Verilerin değerlendirilmesinde tümevarımcı içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Araştırmaya katılan öğrencilerin yaş ortalaması 20.39, %87.5'i kadın, %12.5'u erkek. Öğrencilerin %50'si derse kendi isteği ile seçerken, %37.5'u başka seçecek ders olmadığı için ve %12.5'u diğer (arkadaş önerisi, saati ve günü uyduğu için) derse seçmiştir. Öğrencilerin,%93.8'i ikinci sınıf, %6.3 birinci ve %6.3'ü üçüncü sınıfta öğrenim görmektedirler. Öğrencilerin derse yönelik değerlendirmeleri, görüşler, duygular ve öneriler olmak üzere üç temel kategori ve bunlarla ilişkili tema ve alt temalar kapsamında irdelenmiştir. Ders içeriğinin öğrencilerin sosyal ve mesleki hayatta kullanabilecekleri konulardan seçilmesinin ve psiko eğitim temelli eğitim ile aktarılmasının dersin etkinliğini arttırdığı sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Hemşirelik öğrencisi, psiko eğitim, sosyal beceri eğitimi

Abstract

Psychoeducation based social skills education increases the life skills of individuals and contributes to a lot of different areas. The research was conducted to determine the opinions of the nursing students about the psychoeducation based social skills education course. A sample of the study conducted in the descriptive qualitative type was consisted of 38 volunteer students who took the psychoeducation based social skill education course in Aydın Adnan Menderes University Aydın School of Health. The data were collected between 13-20 May 2016, using document analysis as a qualitative research method. A questionnaire consisting of two open ended questions that revealed the opinions and suggestions of students about the lesson were delivered to students. Inductive content analysis method was used in the evaluation of the data. The average age of the students were $X = 20.39$, 87.5% female, 12.5% male. 50% of the students chose the course at will, 37.5% chose the course because there weren't any other course to choose, and 12.5% chose the course because of a friend's suggestion or a fitting timetable. 93.8% of the students are in the sophomore year, 6.3% are in the freshman year and 6.3% are in the third grade. The course oriented evaluations of the students were examined in three main categories: opinions, sentiments, suggestions and in themes and sub-themes related to these three categories. It was concluded that selecting the content of the course from context which can be useful for student's social and professional life and transferring it through psychoeducational way increased the efficiency of the course.

Keywords: Nursing student, psychoeducation, social skills education.

* Bu çalışma 6-9 Kasım 2016 Manisa'da düzenlenen IV. Uluslararası VIII. Ulusal Psikiyatri Hemşireliği Kongresi'nde poster bildirisi olarak sunulmuştur.

** Dr. Öğr. Üyesi, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Aydın - Türkiye, honer@adu.edu.tr

*** Dr. Öğr. Üyesi, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Aydın - Türkiye, mehtap.kizilkaya@adu.edu.tr

GİRİŞ

Profesyonel hemşirelik eğitimi, her gün değişen ve yenilenen teknoloji ve bilgi çağına ayak uydurabilecek nitelikte ve etkin öğrenme yoluyla kişisel ve mesleki açıdan sürekli gelişimi ve yeniliklere uyum sağlayabilecek nitelikte olmalıdır (Kaya ve Akçin, 2002). Bu eğitsel süreç sonunda öğrencinin, hemşireliği bilgi beceri ve tutum boyutları ile içselleştirmesi ve kendini profesyonel bir meslek üyesi olarak hissetmesi beklenir. Ancak o zaman verilen bakım beklenen nitelikte olabilecektir. Profesyonelliğin içinde sosyal beceriler önemli bir yere sahiptir.

Sosyal becerilerin ne olduğu üzerine yıllardan beri çok şeyler söylenmiş ve yazılmış olmasına rağmen, sosyal becerilerin tanımında farklılıklar vardır (Yüksel, 2004). Bu becerilerin bazıları gülümseme, birisiyle selamlaşma ve göz iletişimi kurma gibi çok temel ve basit düzeyde olabildiği gibi, birisiyle yaşanan çatışmada sorunu çözme, ara buluculuk, hayır deme, bir gruba katılma, yardım isteme ya da teklif etme, ricada bulunma, girişken olma gibi daha karışık davranışları da kapsayabilir (Spence, 2003). Cartledge ve Milburn (1995), sosyal becerileri, bireyin diğer bireylerle olumlu ilişkiler kurmasında, gereksinimlerini karşılamasında ve amaçlarına ulaşmasında önemli olduğunu belirtmişlerdir. Sosyal becerileri kazandırmak amacıyla pek çok programlar yer almaktadır (Leme, Fernandes, El Achkar ve Del Prette, 2016; Segrin ve Taylor, 2007).

Bununla birlikte deneysel göstergeler, sosyal beceri programlarının bireyin öz yeterlik inancını, sosyal destek algısını ve psikolojik sağlamlılığının ortaya çıkmasında etkili olduğunu göstermektedir (Leme ve ark., 2016). Yine benzer bir araştırmada, sosyal beceriler ile olumlu psikososyal yaşantılar olarak belirtilen umut, öz yeterlik, mutluluk, yaşam üzerinde kontrol duygusu ile doyumlu bir yaşam arasında güçlü bir ilişki olduğu vurgulanmaktadır (Segrin ve Taylor, 2007). Bireyin yaşam doyumuna ulaşmasında bu denli önemli olan bu becerilerin olumlu etkilerini birey, hem mesleki hem de sosyal yaşamında farklı düzeylerde deneyimleyebilir. Hemşirelik mesleği için nitelikli hemşire-hasta ilişkisinin kurulmasında ve hemşirelik bakımının daha profesyonel düzeye gelmesinde sosyal becerilerin önemi yadsınamaz bir gerçektir. Buna karşın sosyal becerilerin yetersizliği de pek çok sorunu beraberinde getirebilmektedir.

Hemşirelik öğrencilerinin eğitim sürecinde karşılaştığı stresörlerin (Dereli, 2009; Kutlu, 2009; Mullan ve Kothe, 2010; Rosenberg ve Gallo-Silver, 2011; Temel, 2007) çoğunlukla sosyal becerileriyle ilgili olduğu saptanmıştır. Sosyal becerilerin yetersizliği öğrencinin eğitim sürecine uyum yapmasında ve beraberinde profesyonel kimlik gelişiminde bir takım olumsuz etkilere yol açabileceği düşünülmektedir. Yapılan bir çalışmada sosyal sorun çözme becerisi ile fiziksel semptomlar, anksiyete, uykusuzluk, sosyal işlev bozukluğu ve depresyon arasında çok güçlü bir ilişki olduğu bulunmuştur (Ranjbar, Bayani, Bayani, 2013).

Bu bağlamda değerlendirildiğinde, sağlık bakım hizmetlerinin vazgeçilmez boyutu olan hemşirelik hizmetlerinin daha nitelikli olmasında profesyonel olarak bu hizmeti veren bireylerin iletişim ve sosyal becerilerinin üst düzeyde olması gerekmektedir. İstendik nitelikte profesyonel hemşirelik uygulamaları için ve hemşirelik eğitiminde sosyal becerilerin kazanılmasında eğitim öğretim faaliyetlerinin ve bu süreçteki yaşantıların kuşkusuz önemi çok büyüktür (French, 1994). Sosyal beceri öğretiminde kullanılan önemli yöntemlerden birisi de psikoeğitimsel müdahalelerdir (Güçray ve Çolakkadıoğlu, 2009; Karahan, 2008; Şengün, Öner Altıok, Üstün, 2011).

Psikoeğitim evrensel olarak, bazı özel kronik ruhsal bozuklukların destekleyici tedavisi ve rehabilitasyonundan ergen ve çocukların iletişim becerilerinin geliştirilmesine kadar farklı amaçlar için kullanılan bir yöntemidir (Kıran Esen, Bozkur, Gökçakan & Baykal, 2016; Pihut, Biegańska-Banaś & Urbański, 2016; Şengün, & ark., 2011; Yıldız & Duy, 2013). Psikoeğitim, bireyin davranışlarını güçlendirmede etkili olan bilimsel bir tedavi yöntemidir (Swaminath,

2009). Bununla birlikte psiko eğitim genel olarak hemşirelik müdahalelerinde en fazla kullanılan yöntemlerden birisidir (Song, Happ & Sandelowski, 2010).

Hemşirelik eğitim sürecinin istendik düzeyde devam etmesi için öğrencilerin eğitim süresi içerisinde karşı karşıya kaldıkları sorunları çözebilme, kendini ifade etme, öz güvenli davranış sergileme ve iletişim becerileri gibi sosyal becerilerin gelişmiş olması beklenir. Özellikle son yıllarda, bu tür becerilerin geliştirilmesi için pek çok yaratıcı stratejiler ile öğrencilerin akranları ile işbirlikçi ve aktif öğrenmesini destekleyen bireyselleştirilmiş öğretim yöntemleri kullanılmaya başlanmıştır (Baghcheghi, Koohestani & Rezaei, 2011). Öğrencilerin akranları ile birlikte deneyimledikleri işbirlikçi öğrenme stratejileri, onların sosyal becerileri öğrenmesine ortam hazırlamaktadır (Baghcheghi & ark., 2011). Bu bağlamda değerlendirildiğinde, hemşirelikte profesyonel bir meslek üyesinin yetişmesinde, lisans eğitiminin müfradatı ve öğretim yöntemlerinin niteliği çok önemlidir. Burada öğrencinin derse katılımı ve dersten beklenen yararın değerlendirilmesi var olan eğitim öğretim müfradatının sık sık gözden geçirilmesinde önemli bir yere sahiptir.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmada, psiko eğitim temelli sosyal beceri eğitimi alan öğrencilerin derse yönelik görüş ve önerilerinin değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Bu amaç çerçevesinde şu sorulara cevap aranmıştır:

- Psiko eğitim temelli sosyal beceri eğitimi dersi, hemşirelik öğrencilerinin sosyal becerilerini nasıl etkiler?
- Öğrencilerin psiko eğitim temelli sosyal beceri eğitimi dersine yönelik görüşleri nelerdir?
- Öğrencilerin psiko eğitim temelli sosyal beceri eğitimi dersinin içeriği ve işleme yöntemine yönelik önerilerini nelerdir?"

YÖNTEM

Bu araştırma, niteliksel araştırma deseni kullanılarak yapılmıştır (Hesse-Biber & Leavy 2006). Niteliksel araştırmalarda kullanılan veri toplama yöntemlerinden birisi de doküman analizidir (narrative). Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsamaktadır (Carpenter, 2003; Yıldırım & Şimşek 2005).

Çalışma Grubu

Tanımlayıcı tipte yürütülmüş olan araştırmanın, çalışma grubu, Adnan Menderes Üniversitesi Aydın Sağlık Yüksekokulu Hemşirelik Bölümü'nde lisans eğitimini devam eden ve *Psiko eğitim Temelli Sosyal Beceri Eğitimi* dersini alan birinci, ikinci ve üçüncü sınıfta okuyan ve çalışmaya katılmaya gönüllü 38 öğrenciden oluşmuştur. Araştırmada, nitel araştırmalarda kullanılan amaçlı örnekleme yöntemlerinden kolay ulaşılabilir durum örnekleme kullanılmıştır (Yıldırım & Şimşek, 2005). Veriler, 2015-2016 eğitim öğretim yılı bahar döneminin son iki haftasında 13-20 Mayıs 2016 tarihleri arasında, nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi kullanılarak toplanmıştır. Araştırmaya katılan öğrencilerin yaş ortalaması $X=20.39$ olarak saptanmıştır. Araştırmaya katılanların %76.3'ü (29) kadın, %23.7'si (9) erkek, %92.1'i (35) ikinci sınıf, %5.3 (2) birinci ve %2.6'ü (1) üçüncü sınıfta öğrenim görmektedirler. Öğrencilerin %65.8'i (25) dersi kendi isteği ile seçerken, %23.7'si (9) başka seçecek ders olmadığı için ve % 10.5'u (4) diğer (arkadaş önerisi, saati ve günü uyduğu için) dersi seçmiştir

Veri Toplama Araçları

Araştırmada öğrenciler hakkında genel bilgiler almayı sağlayan "öğrenci bilgi formu" kullanılmıştır. Öğrenci bilgi formunda öğrencilere yönelik yaş, cinsiyet, sınıf ders seçme nedenleri gibi sorular yer almaktadır. Ayrıca öğrencilerin derse yönelik görüş ve önerilerini ortaya koyan iki adet açık uçlu sorudan oluşan "soru formu" kullanılmıştır.

Bu sorular: "Seçmeli olarak aldığınız psiko eğitim temelli sosyal beceri eğitimi dersine yönelik görüşleriniz nedir?" ve "ders içeriği ve işleme yöntemine yönelik önerileriniz nedir?"

İşlem

Verilerin toplanması için “Psikoeğitim temelli sosyal beceri eğitimi” adlı lisans seçmeli dersinin son iki dersinde 13 ve 20 Mayıs 2016 tarihlerinde dersin son 30 dakikasında öğrencilere araştırmanın amacı, araştırmanın eğitim sürecine ve hemşirelik mesleğine olacak katkısı ve araştırma sonunda elde edilen bilgilerin araştırma raporu dışında herhangi bir yerde kullanılmayacağı açıklandıktan sonra araştırmaya gönüllü olarak katılmayı kabul eden öğrencilerden sözlü onam alınmıştır. Ardından, çalışmaya katılmaya gönüllü olan öğrencilere “öğrenci bilgi formu” ile derse yönelik görüş ve önerilerinin yer aldığı “soru formu” dağıtılmıştır. Derse ilişkin görüş ve önerilerini yazmaları istenmiştir. Öğrencilere forma ad ve soyadlarını yazmamaları söylenmiştir. Öğrencilere formu doldurmaları için yaklaşık 30 dk. süre verilmiştir. Uygulama sırasında öğrencilerden gelen sorular cevaplandırılmıştır. Yaklaşık 20-30dk.’lık bir sürede öğrenciler derse ilişkin görüşlerini yazmışlardır. Yazma işlemini bitiren öğrenci formu katlayarak araştırmacıya iletmıştır

Verilerin Analizi

Veriler toplandıktan sonra verilerin ham dökümü bilgisayara araştırmacılar tarafından yazılmıştır. Analiz için veriler anlamlarına göre bölünerek kodlanmıştır (açık kodlama), belirli bir anlam etrafında birbiri ile ilgili kodlar bir araya getirilerek (dikey kodlama) ve dikey kodlamada belirlenen çekirdek kategoriler birleştirilerek temalar oluşturulmuştur (seçici kodlama) ve yorumlanarak anlamlı hale getirilmiştir. Bulguların yorumlanmasında olası yönlendirmeleri engellemek amacıyla herhangi bir kategoriye yerleştirilemeyen ayrılık gösteren verilerde göz önünde bulundurulmuştur. Araştırmanın geçerliliğini artırmak için aynı işlem, alanında uzman olan her iki araştırmacı tarafından yapılmıştır. Veriler araştırmacılar tarafından yeniden düzenlenmiştir.

BULGULAR

“Seçmeli olarak aldığınız psikoeğitim temelli sosyal beceri eğitimi dersine yönelik görüşleriniz nedir?” ve “Ders içeriği ve işleme yöntemine yönelik önerileriniz nedir?” sorularına öğrencilerin verdikleri cevaplardan birbiriyle ilişkili üç kategori, her bir kategoriyle ilişkili tema ve alt temalar ortaya çıkmıştır. Araştırma sorusuyla ilgili kategori, tema ve alt temalar aşağıdaki tabloda gösterilmiştir

Tablo 1. Öğrencilerin Psikoeğitim Temelli Sosyal Beceri Eğitimi Dersine İlişkin Değerlendirmeleri

Kategori	Tema	Alt Tema
1.Görüşler	Ders seçme nedenine yönelik Görüşler	<ol style="list-style-type: none"> Başka seçecek dersin olmaması Sağlık ve sosyal yaşamda işe yarayacağı düşüncesi Ders saatinin uygunluğu Öğrenci sayısının daha az olması
	Dersin işleniş biçimine yönelik görüşler	<ol style="list-style-type: none"> Olumsuz davranışları fark etme ve değiştirmede etkili Teorisi zorlayıcı değil. Konular yaşama dair İşleniş biçimi diğer derslerden farklı. Güzel “Biz” olmayı öğretmesi Dersin sohbet havasında geçmesi samimi ve akıcılık sağlıyor. Hem öğretici hem eğlendirici bir ders Canlandırmalar etkili ve pekiştiriyor. Konu tekrarının olması sıkıcı
	Dersin kişiye olan katkılarına	<ol style="list-style-type: none"> Duyguları ifade etmede etkili.

	yönelik görüşler	<ol style="list-style-type: none"> 2. Öz güvenim arttı. 3. İnsanı tanımak ve anlamak için gerekli. 4. Ön yargılıyım. Kırabildim. 5. Olumsuz duyguları kontrol edebilmede etkili. 6. Öz eleştiri yapabilmeyi sağladı. 7. Hayata olan bakış açısını değiştirdi. 8. Farkındalık sağladı 9. Sosyal yaşam için geliştirici 10. Sorun çözme becerisini artırdı 11. İletişim becerisini artırdı
	Dersin bireyin mesleki gelişimine olan katkılarına yönelik görüşler	<ol style="list-style-type: none"> 1. Mesleki gelişim için gerekli. 2. Mesleki yaşamda olumlu ilerleme sağladı. 3. Meslekte insanı tanımak ve anlamak için gerekli 4. Meslekte nasıl iletişimi kurulacağını öğretti
2.Duygular	Eğiticiye yönelik duygular	<ol style="list-style-type: none"> 1. Eğiticiye karşı olumlu duygular derse olan ilgiyi artırıyor. 2. Eğiticiye başka ders istiyorum. 3. Ders amfide olmasına rağmen olumlu bir sınıf atmosferi oluşturdu
	Derse yönelik duygular	<ol style="list-style-type: none"> 1. Memnuniyet 2. Dersten mutlu, neşeli ayrılma. 3. Uygulamalı olması zevkli 4. Eğlenceli bir ders. 5. Ders terapi gibi 6. Derse seyerek gelme
3.Öneriler	Dersin içeriğine yönelik öneriler	<ol style="list-style-type: none"> 1. İçerik biraz daha kapsamlı olabilir. 2. Kişisel gelişim konusunu da konuşulabilir 3. Ders eğitimin her aşamasında alınmalı.
	Dersin işleniş biçimine yönelik öneriler	<ol style="list-style-type: none"> 1. Daha fazla uygulama yapmak iyi olur 2. Derste kısa film izletilebilir/kitap okunabilir 3. Sınıf dışında farklı bir ortamda işlenebilir 4. Haftada bir günden fazla olabilir

Bulgular, kategoriler temalar ve alt temalar doğrultusunda gruplandırılarak incelenmiştir. Buna göre, görüşler, duygular ve öneriler olmak üzere temel üç kategori ve bunlarla ilişkili tema ve alt temalar, öğrencilere sorulan sorular temelinde oluşturulmuştur. Öğrenciler derse ilişkin değerlendirmelerini bu kategoriler temelinde açıklamışlardır. Öğrenciler cinsiyet ve yaşlarına göre kodlanarak verilmiştir.

Görüşler

Bu kategori temelinde ders seçme nedenine yönelik, dersin içeriği ve işleniş biçimine, dersin kişiye olan katkılarına yönelik ve dersin bireyin mesleki gelişimine olan katkılarına yönelik görüşler olmak üzere dört tema belirlenmiştir.

Öğrencilerin ders seçme nedenine yönelik görüşler temasıyla bağlantılı; başka seçecek dersin olmaması, sağlık ve sosyal yaşamda işe yarayacağı düşüncesi, ders saatinin uygunluğu, öğrenci sayısının daha az olması gibi alt temalar ortaya çıkmıştır. Öğrencilerin bir kısmı bu derse ilk başta zorunda kaldıkları için ya da başka seçecek başka ders olmadığı için derse seçtiklerini ancak süreç içerisinde derse sevdiklerini belirtmişlerdir. Bununla ilgili olarak 20 K “İlk olarak zorunda kaldığım için seçtim. İyi ki de seçmişim” diye ifade etmiştir. Bir başka öğrenci (21 E), “başka seçecek ders olmadığı için seçtim” diye belirtmiştir. Bazı öğrenciler de derse yönelik önce herhangi bir fikri olmadan derse seçtiklerini, yine bir başka öğrenci derse seçme nedenini “ilk amacım, saatinin uygunluğu idi” diye belirtmiştir. Bunlardan farklı olarak öğrencilerin büyük çoğunluğu derse kendileri isteyerek seçtiklerini belirtmişlerdir.

Dersin işleniş biçimine yönelik görüşler teması ile ilgili olarak, olumsuz davranışları fark etme ve değiştirmede etkili, teorisi zorlayıcı değil, konular yaşama dair, işleniş biçimi diğer derslerden farklı. Güzel, “biz” olmayı öğretmesi, dersin sohbet havasında geçmesi samimi ve

akıcılık sağlıyor, hem öğretici hem eğlendirici bir ders, canlandırmalar etkili ve pekiştiriyor olmak üzere olarak dokuz alt tema ortaya çıkmıştır. Öğrencilerin büyük çoğunluğu dersin içeriği ve işleniş biçimine yönelik olumlu görüş bildirmekle birlikte bir öğrenci (19 K) “Bazen konu tekrarı yapıyor ve sıkılıyorum. Aslında yararlı. Ama ben çok çabuk sıkılan biriyim” diye ifade etmiştir. Bir başka öğrenci 20 K “slaytlara hiç yer verilmemeli” şeklinde görüşünü belirtmiştir. Öğrencilerin büyük çoğunluğu “dersin içeriği gayet iyi bu konuda bir önerim yok” diye belirtmişler. Yine bir başka öğrenci işleniş biçimine ilişkin olarak 20 E “sınav ve defter tutma konusunda ortak karar alınmalı” demiştir. 19 K “ders eğlenceli ve aktif”, 20 K ise “ders içeriği olumsuz davranışları görme ve nasıl değiştirileceği konusunda yararlı” şeklinde düşüncelerini ifade etmişlerdir. Benzer şekilde 20 K “ders işleme yöntemi derse çok uygun. Canlandırmalar etkili ve pekiştiriyor. Ders içeriği de yeterli” diye belirtmiştir. Bunlardan farklı olarak öğrencilerin bir kısmı derslerin yapıldığı ortamın bu ders için uygun olmadığını ifade etmişlerdir.

Dersin kişiye olan katkılarına yönelik görüşler teması temelinde birbiriyle bağlantılı on bir alt tema ortaya çıkmıştır. Bunlar; duyguları ifade etmede etkili, özgüvenim arttı, insanı tanımak ve anlamak için gerekli, ön yargılıydım, kırabildim, olumsuz duyguları kontrol edebilmede etkili, öz eleştiri yapabilmeyi sağladı, hayata olan bakış açısını değiştirdi, farkındalık sağladı, sosyal yaşam için geliştirici, sorun çözme becerisini artırdı ve iletişim becerisini artırdı olarak tanımlanmıştır. Derse ilişkin olarak öğrencilerin çoğu dersin kendilerine farklı yönlerden olumlu katkılar verdiğini belirtmişlerdir. Öğrenci ifadelerinden bazıları için örnekler; 20 K “dersle hayata bakış açım değişti”, 19 K “ders agresifliği aşmama katkı sağladı”, 20 E “kendini ifade etmeyi öğreten bir ders” ve 21 K “kişisel gelişimim açısından bir adım ilerlediğimi hissediyorum” 20 K “ders eğlenceli, günlük yaşamda işe yarıyor, verimli” şeklindedir.

Dersin bireyin mesleki gelişimine olan katkılarına yönelik görüşler teması ile ilişkili dört alt tema; mesleki gelişim için gerekli, mesleki yaşamda olumlu ilerleme sağladı, meslekte insanı tanımak ve anlamak için gerekli, meslekte nasıl iletişim kurulacağını öğretti şeklinde sıralanmaktadır. Buna göre öğrenci ifadelerine bakıldığında dersin kişisel ve mesleki gelişim açısından çok önemli yararları olduğunu vurgulamışlardır. 20 K dersin “mesleki ve sosyal yaşamda insanlarla nasıl iletişim kurulacağını öğrettiğini” ifade etmiştir. Yine öğrencilerin bir kısmı, hemşirelik mesleğinin temelinde insan olduğu için insanı tanımak ve anlamak gerektiğini ve bu dersin bu anlamda katkısının olduğunu belirtmişlerdir.

Duygular

Bu kategori temelinde eğiticiye yönelik ve derse yönelik duygular olmak üzere iki tema ortaya çıkmıştır. Eğiticiye yönelik duygular teması kapsamında; eğiticiye karşı olumlu duygular derse olan ilgiyi artırıyor, eğiticiden başka ders istiyorum ve ders amfide olmasına rağmen olumlu bir sınıf atmosferi oluşturdu şeklinde üç alt tema belirlenmiştir. 20 K, “derse olan sempatimi nasıl ifade edebilirim daha fazla bilemiyorum. Aynı hocadan farklı dersler almak istiyorum. 22 E, “hocayı sevdiğim için derse ve konulara ilgiliyim” şeklinde duygularını iletmiştir.

Derse yönelik duygular temasına yönelik, memnuniyet, dersten mutlu, neşeli ayrılma, uygulamalı olması zevkli, eğlenceli bir ders, ders terapi gibi, derse seyerek gelme olmak üzere toplam altı alt tema ortaya çıkmıştır. Bu alt temalara ilişkin olarak öğrencilerin ifadelerine bakıldığında 20 K “dersten her çıktığımda mutlu, neşeli çıkıyorum. Dersten dinlemiş olarak çıkıyorum” şeklinde duygularını ifade etmiştir. 19 E ise, “ders uygulamalı ve söyleyiş tarzında olduğu için gayet zevkle geldiğim bir ders” diye belirtmiştir. Bir başka öğrenci 21 E ise, dersten memnun kaldığını ifade etmiştir. Bu tema bağlamında 20 K, “derse isteyerek geliyorum, keyifli bir ders terapi gibi geliyor” şeklinde duygularını anlatmıştır. Buna benzer olarak çalışmaya katılan öğrencilerin çoğu dersi genelde eğlenceli bir ders olarak gördüklerini ve memnun kaldıklarını belirtmişlerdir.

Öneriler

Bu kategori temelinde dersin içeriğine yönelik öneriler ve dersin işleniş biçimine yönelik öneriler olmak üzere iki tema ortaya çıkmıştır. Bu iki temadan farklı olarak çoğu öğrenci dersin içeriği ve işleniş biçimini yeterli bulduklarını ve herhangi bir önerilerinin olmadığını belirtmişlerdir.

Dersin içeriğine yönelik öneriler teması kapsamında, içerik biraz daha kapsamlı olabilir, kişisel gelişim konusunu da konuşulabilir ve ders eğitimin her aşamasında alınmalı olmak üzere üç alt tema belirlenmiştir. Alt temalarla ilgili olarak öğrencilerin görüşlerine bakıldığında, 20 K, “kişisel gelişim konusunu da konuşmayı öneririm”, benzer şekilde 20 K, “ders içeriğinde genel psikolojide olmalı” şeklinde önerilerde bulunmuşlardır.

Dersin işleniş biçimine yönelik öneriler teması kapsamında, daha fazla uygulama yapmak iyi olur, derste kısa film izletilebilir, sınıf dışında farklı bir ortamda işlenebilir, haftada bir günden fazla olabilir olmak üzere dört alt tema yer almaktadır. Daha fazla uygulama yapmak iyi olur alt temasıyla ilgili olarak öğrencilerden 19 K, “öğrencilerin birbirleri ile kaynaşmasını sağlayıcı oyunlar olmalı”, 20 K, “oyunlar arttırılsın” gibi ifadelerde bulunmuşlardır. 28 K “ders içi etkinliklerle- karşılıklı sohbetler artırılabilir” . Yine daha fazla uygulama yapmak alt temasıyla ilişkili olarak 21 K, “slaytlara hiç yer verilmemeli” olarak düşüncesini ifade etmiştir. Bir başka öğrenci 22 E, “derste kısa film izletilebilir, sınıf dışında farklı bir ortamda işlemeyi öneririm” demiştir. Yine 20 K, “kitap okuma aktiviteleri olabilir” şeklinde öneride bulunmuştur. Dersin sıklığına ilişkin olarak 20 K, “haftada bir günden fazla olmasını öneririm” demiştir. Bunlardan farklı olarak 21 K, “işlenecek konuya yönelik önceden bizlerin araştırma yapması için bir yazı bir resim verilebilir” şeklinde öneride bulunmuştur.

SONUÇLAR ve TARTIŞMA

Öğrencilerin psiko eğitim temelli sosyal beceri eğitimi dersine yönelik görüş ve önerileri görüşler duygular ve öneriler olmak üzere üç temel kategoride tanımlanmıştır. Sosyal becerilerin kazanımı insana hizmet veren bir meslek olarak hemşirelik eğitiminde vazgeçilmez bir öneme sahiptir. Hemşirelik eğitimi sırasında, öğrencinin sosyalleşmesiyle birlikte kendine olan farkındalığının gelişmesi beklenir (İlhan, Sukut, Utaş Akhan & Batmaz, 2016).

Görüşler

Son yıllarda dünyada sağlık hizmetlerindeki genel değişimler ve dönüşümler, hemşirelik eğitimini de yakından etkilemektedir (Björkström, Athlin & Johansson, 2008; Håland Jeppesen, Christiansen & Frederiksen, 2017). Değişen bu sürecin dışında kalmamak ve sağlıklı uyum yapabilmek için öğrenme stratejilerinin de değişmesi gerekmektedir (Håland Jeppesen & ark., 2017).

Bu değişimlerin yanı sıra, hemşirelik eğitiminin kendi içinde farklı zorluklarının olması öğrencinin eğitimde pek çok farklı stresörlerle karşı karşıya kalmasına ve devamında zorluklar yaşamasına neden olabilmektedir (Koutara, Katsiadramiand & Diakogiannis, 2010; Öner Altıok & Üstün, 2013). Bu durum öğrencinin mesleğe olan bağlılığını zedeleyerek, mesleki eğitimden kopmasına neden olabilmektedir (Hoeve, Jansen, Jansen & Roodbol, 2017). Eğitim sürecinde yaşanan sorunlara öğrencinin daha sağlıklı tepkiler geliştirebilmesi ve profesyonelleşme sürecine katkı verebilmesi için hemşirelik eğitiminde yenilikçi eğitim yöntemlerinin kullanılması gerekliliği böylelikle tekrar öne çıkmaktadır.

Özellikle hemşirelikte iletişim becerisi, sosyal beceriler hasta ve/veya sağlıklı insana verilen bakımın niteliğini artırmada önemli boyutlardır. Bu bakımdan değerlendirildiğinde, iletişim, sosyal ve sorun çözme becerilerinin hemşirelik eğitimi sürecinde geliştirilmesi bir zorunluluktur (Chant, Jenkinson, Randle & Russell, 2002; Yuan, 2016). Bu bağlamda, içeriğinde sosyal becerileri geliştirmeyi hedefleyen bu dersin öğrencinin hem kişisel hem mesleki gelişimini desteklemesi bu anlamda çok önemlidir. Özellikle öğrencilerin dersin işleniş biçiminden dolayı birbirleri arasındaki etkileşim ve iletişimin artması onların eğitimdeki farklı sorunlarla daha sağlıklı baş etmelerine yardım edebilir. Nitekim çalışmaya katılan öğrenci

ifadelerine göz atıldığında, dersin hem kişisel hem de mesleki alana kattığı olumlu yararlarından bahsedildiği görülmektedir. Sosyal desteğin önemini ortaya koymaya yönelik yapılan bir araştırmaya göre, sosyal desteğin öğrencinin yaşayabileceği farklı düzeydeki strese karşı koruyucu olabileceği belirtilmiştir (Turner & Lander Mc Carthy, 2017; Yıldırım & ark., 2017). Bu dersin temel amaçlarından birisi de öğrencinin sorun çözme becerisini kazanması yönündedir.

Çalışmada, öğrenciler derse seçme nedenine yönelik olarak diğer kalabalık derslerden artık sıkılmış olmalarını neden olarak ifade etmişlerdir. Kalabalık dersler öğrencilerin dersi kavrama, takip etme, birbirleriyle etkileşime girmeyi engel oluşturabilir. Yapılan bir çalışmada, öğrenciler kalabalık derslerin mesleğe olan motivasyonlarını azalttığını belirtmişlerdir (Hoeve & ark., 2017). Özellikle öğrencinin mesleki eğitimi içselleştirip profesyonel bir kimlik oluşturabilmesinde eğitsel süreç boyunca motivasyonun hep dinamik kalması gereklidir. Bu bağlamda değerlendirildiğinde sayısal olarak küçük ve sınıf içi etkileşim ve iletişime odaklanan sosyal becerileri geliştirmeyi hedefleyen bu tür derslerin mesleki eğitimin temel hedeflerine olan katkısı yüksek olabilir. Yine çalışmada öğrencilerin özellikle ders işleniş yöntemine yönelik olarak dersin hem öğretici hem eğlendirici olduğunu ve dolayısıyla etkin olduğunu ifade ederek dersten memnun kaldıklarını belirtmeleri özellikle zorlu geçen hemşirelik eğitimi sürecinde öğrencinin kendini daha rahat ifade edebildiği ve dolayısıyla rahatladığı bir zaman dilimi olması açısından da önemlidir. Dersin keyifli geçiyor olması, beklenen yararın daha da yüksek olmasına fayda sağlayabilir. Öğrenciler, dersin kendi kişisel gelişimlerine yönelik, duyguyu anlama-empati, farkındalık, duyguları kontrol etme, sorun çözme ve sosyal yaşamı geliştirici gibi pek çok yararlarından bahsetmişlerdir. Bu kavramlar incelendiğinde duygusal-emosyonel beceriler kapsamında yer aldığı görülür (Freshwate & Stickley, 2004). Hemşirelik mesleğinde akılcı ve duygusal boyutların kendi içinde bağlantılı olduğunu ve her birinin birbirini etkilediğini göstermektedir. Bu nedenle eğitimin planlanması ve müfredatın oluşturulmasında yukarıda bahsedilen ve ilgili becerileri geliştiren bu tür derslerin hem niceliksel hem de niteliksel olarak artması profesyonelleşme sürecine de katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Çünkü bu tür eğitimler/dersler sadece eğitsel süreç açısından değil aynı zamanda klinik çalışmalar ve araştırma boyutlarından da yarar sağlayacaktır (Freshwate & Stickley, 2004; Turner & Lander Mc Carthy, 2017).

Duygular

Hemşirelik eğitimin başarılı olabilmesi ve beklenen öğrenme hedeflerine ulaşılabilmesinde eğitsel süreç boyunca öğrencilerin kendilerini rahat ve iyi hissetmeleri önemli bir yere sahiptir. Öğrencilerin eğitim yaşantıları sırasında iyi oluşluk /refah düzeyleri(well-being) ile eğitimin amacına ulaşması arasında karşılıklı bir ilişki vardır (Smith & Yang, 2017; Tuomi, Aimala, Plazar & İstenic Starcic, 2013). Hemşirelik eğitiminin zorlu bir süreci barındırması öğrencinin zaman içinde motivasyon düzeyini azaltıp eğitimden uzaklaşmalarına neden olabilir. Çalışmaya katılan öğrencilerin pek çoğu dersin kendilerini rahatlattığını, keyifli zaman geçirdiklerini, daha teorik ve ağır geçen diğer derse girmek istemediklerini ve dersin kendilerine terapi gibi geldiğini belirtmişlerdir. Bu memnuniyet ifadeleri dersin öğrenme hedeflerine ulaşılmasında kolaylaştırıcı bir unsur olarak değerlendirilebilir. Bununla birlikte hemşirelik eğitimi başlı başına zor ve oldukça stresli geçen bir süreç olması nedeniyle öğrencilerde bu olumsuz yaşantılar öğrencilerde stres olarak hem fiziksel hem ruhsal bir takım etkiler bırakabilmektedir (Reeve et al., 2013'den aktaran Turner & Lander Mc Carthy, 2017). Literatürde, eğitim sırasında öğrencilerin yaşadığı sorunlarla etkili baş etmeleri için programların düzenlenmesinin yararlı olacağı önerilmiştir (Turner & Lander Mc Carthy, 2017).

Öneriler

Öğrencilerin derse yönelik önerilerine göz atıldığında aktif öğrenme yöntemlerine vurgu yapıldığı görülmektedir. Bu bulguyu destekleyen ilgili literatürün gözden geçirildiği bir çalışmada, özellikle öğrencinin motivasyonun artmasında aktif öğrenme yöntemlerinin

kullanılması gerektiği vurgulanmaktadır (Håland Jeppesen, Christiansen & Frederiksen, 2017). Farklı bir araştırmada grup çalışmalarının öğrencilerin eğitimin hedeflerine ulaşmada oldukça etkili olduğu belirtilmiştir (Pistole, Kinyon & Keith Bozich, 2008). Çalışmada öğrencilerin pek çoğu amfi düzeninin bu ders için uygun olmadığını ifade ederek, daha çok yüz yüze iletişimin önemli olduğunu belirtmişlerdir. Öğretme stratejilerindeki, öğrencinin yaşantılar yoluyla ve düşünmesine olanak tanıyan kendi yönelimli öğrenmeye teşvik edici eğitim yöntemleri son yıllarda çok ön plana çıkmaktadır (Arieli & Michal Man, 2015). Öğrencilerin derse ve dersin işlenişine yönelik önerilerine bakıldığında, özellikle yaşantı temelli ve yaratıcılığı artıracak daha farklı öğretim yöntemlerinin kullanılması gerektiği yönündedir. Gerçekte öğrencilerin tüm bu beklentileri yüksek öğretimin genel vizyonuyla ve hedefleriyle de uyumludur. Yüksek öğretimin öğrenciyi hemşirelik ya da farklı bir meslek alanına yeterli bir profesyonel olarak hazırlama gibi sorumluluğu vardır (Tuomi & ark., 2013).

Araştırmadan elde edilen bulgular sonucunda, dersin öğrencinin hem kişisel hem de mesleki alana kattığı pek çok olumlu yararlarının olduğu ortaya çıkmıştır. Özellikle derslerin keyifli bir atmosferde geçiyor olması öğrencilerin beklenen yararın artmasında etkili olduğu, bu atmosferin oluşturulmasında eğitici tutumu ile ders işleme yönteminin önemli olduğu ortaya çıkmıştır. Öğretim elemanının öğrencinin derse ve devamında mesleğe olan motivasyonunun artmasında çok önemli katkısı vardır. Yine öğrenci sayısının az olmasının ve ders işleme yönteminin daha aktif ve öğrenci katılımını desteklemesinin yararlılık düzeyini arttığı sonucu ortaya çıkmıştır. Bu sonuçla bağlantılı olarak özellikle lisans eğitiminde öğrencinin aktif katılımını destekleyen farklı eğitim öğretim yöntemlerinin kullanılması önerilir. Bu ve benzeri nitelikteki derslerin profesyonel kimlik gelişimi açısından da çok büyük yararları olacağı için hemşirelik öğretim programında artırılması önerilir.

KAYNAKÇA

- Arieli, D. & Michal Man, B.T. (2015). Teaching qualitative research as a means of socialization to nursing. *Nurse Education Today*, 35, 795-799.
- Babacan Gümüş, A. (2006). Şizofrenide hasta ve ailelerin yaşadığı güçlükler, psiko eğitim ve hemşirelik. *Hemşirelikte Araştırma Geliştirme Dergisi*, 1(2), 23-34.
- Baghcheghi, N. Koohestani, H.R., Rezaei, K.A. (2011). Comparison of the cooperative learning and traditional learning methods in theory classes on nursing students' communication skill with patients at clinical settings. *Nurse Education Today*, 1-6.
- Björkström, M.E., Athlin, E.E. P., Johansson, I.S. (2008). Nurses' development of professional self – from being a nursing student in a baccalaureate programme to an experienced nurse. *Journal of Clinical Nursing*, 1380-1391.
- Chant, S., Jenkinson, T., Randle, J., Russell, G. (2002). Communication skills: Some problems in nursing education and practice. *Journal of Clinical Nursing*, 11, 12-21.
- Carpenter, S.H.J.S. (2003.). *Qualitative research in nursing*. (3rd ed., pp.31-32). Philadelphia: Lippincott.
- Economou, M. P. (2015). Psychoeducation: A multifaceted intervention. *International Journal of Mental Health*, 44, 259-262.
- Freshwate, D. Stickley, T. (2004). The heart of the art: Emotional intelligence in nurse education. *Nursing Inquiry*, 11(2), 91-98.
- Gharamaleki, N.S., Rajabi, S. (2010). Efficacy of life skills training on increase of mental health and self esteem of the students. *Procedia Social and Behavioral Sciences*, 5, 1818-1822.
- Güçray, S.S., Çolakkadıoğlu, O., Çekici, F. (2009). Psiko eğitim gruplarının yapılandırılması ve genel ilkeleri. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(1), 134-153.
- Håland Jeppesen, K., Christiansen, S., Frederiksen, K. (2017). Education of student nurses – a systematic literature review. *Nurse Education Today*, 55, 112-121.
- Hesse-Biber, S. Leavy, P. (2006). *The Practice of qualitative research*. California: Sage Publications.

- Hoeve, Y., Jansen, W.S., Jansen, G.J., Roodbol, P.F. (2017). Nursing students' changing orientatiton and attitudes towards nursing during education: a two year longitudinal study. *Nurse Education Today*, 48, 19-24.
- İlhan, N., Sukut, Ö., Utaş Akhan, L., Batmaz, M. (2016). The effect of nursing education on the self-esteem and assertiveness of nursing students: a four-year longitudinal study. *Nurse Education Today*, 39, 72-78.
- Karahan, T.F. (2008). Bir iletişim ve çatışma çözme beceri eğitimi programının üniversite öğrencilerinin sosyal beceri düzeylerine etkisi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 41(2), 169-186.
- Kaya, H., Akçin, E. (2002). Öğrenme biçimleri / stilleri ve hemşirelik eğitimi. *Cumhuriyet Üniversitesi Hemşirelik Yüksek Okulu Dergisi*, 6 (2), 31-35.
- Kıran Esen, B., Bozkur, N., Gökçakan, N.Ç., Baykal, F. (2016). Ortaokul öğrencilerinin sürekli öfke ve öfke kontrolüne psiko-eğitim programının etkisi. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 2(4), 1673-1683.
- Koutara A., Katsiadramiand A., Diakogiannis G. (2010). The effect of group psychological counselling in greek university students' anxiety depression and self esteem. *Europen Journal Psychotherapy and Counselling*, 12(2) June, 101-111.
- Pihut, M., Biegańska-Banaś, J., Urbański, P. (2016). Psycho education training in stres management strategies as adjunct therapy in temporomandibular joint dysfunction – preliminary study. *Archives of Psychiatry and Psychotherapy*, 1, 43-47.
- Pistole, M.C., Kinyon, J., Keith Bozich, C. (2008). Group experiential learning with undergraduate nursing students: an interdisciplinary approach. *The Journal for Specialists in Group Work*, 33(2) June, 161-178.
- Leme, V. B. R., Fernandes L.M., Jorarini, N. V., El Achkar A. M., Del Prette, Z. A. P. (2016). Social skills program for adolescents in vulnerable social contexts. *Psico-USF, Bragança Paulista*, 21(3), 595-608.
- Mete Otlu, B., İkiz, F.E, Asıcı, E. (2016). Duyguları fark etme ve ifade etme psiko-eğitim programının psikolojik danışman adaylarının özduyarlık düzeyine etkisi, *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 15(56), 273-283.
- Olgun, N., Kan Öntürk, Z., Karabacak, Ü., Eti Aslan, F., Serbest, Ş. (2010). Hemşirelik öğrencilerinin problem çözme becerileri: bir yıllık izlem sonuçları. *Acıbadem Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 1(4), 188-194.
- Ranjbar, M., Bayani, A.A., Bayani, A. (2013). Social problem solving ability predicts mental health among undergraduate students. *International Journal of Preventive Medicine*, 4(11) November, 1337-1341.
- Smith, G.D., Yang, F. (2017). Stress, resilience, psychological well-being in chinese undergrudate nursing student. *Nurse Education Today*, 49, 90-95.
- Şengün, F., Öner Altıok, H., Üstün, B. (2011). *Kanıtı Dayalı Uygulama: Psikoeğitim*. Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi, 27(3), 66-74.
- Tambağ, H, Öz, F. (2013). Evaluation of the psychoeducation given to the elderly at nursing homes for a healthy life style and developing life satisfaction. *Community Mental Health Journal*, 49(6),742-747.
- Tuomi, J., Aimala, A.M, Plazar, N., İstenic Starcic, A., Zvanut, B. (2013). Students' well-being in nursing undergraduate education. *Nurse Education Today*, 33, 692-697.
- Turner, K., Lander McCarthy, V. (2017). Stres and anxiety among nursing students: a review of intervention strategies in literatüre between 2009-2015. *Nurse Education in Practice*, 22, 21-29.
- Yıldırım, A, Şimşek, H. (2005). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. (Genişletilmiş 5. Baskı., pp. 187-273). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, N., Karaca, A., Cangur, S., Açıkgöz, F., Akkuş, D. (2017). The relationship between educational stress, stress coping, self esteem, social support and health status among

- nursing students in Turkey: *A Structural Equation Modelling Approach*. *Nurse Education Today*, 48, 33-39.
- Yıldız, M.A. & Duy, B. (2013). Kişilerarası iletişim becerileri psiko-eğitim programının görme engelli erinlerin empatik eğilim ve iletişim becerileri üzerine etkisi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 13(3),1461-1476.
- Yuan, C.L. (2016). Training nursing students' communication skills with online video peer assessmnet. *Computers & Education*, 97, 21-30.